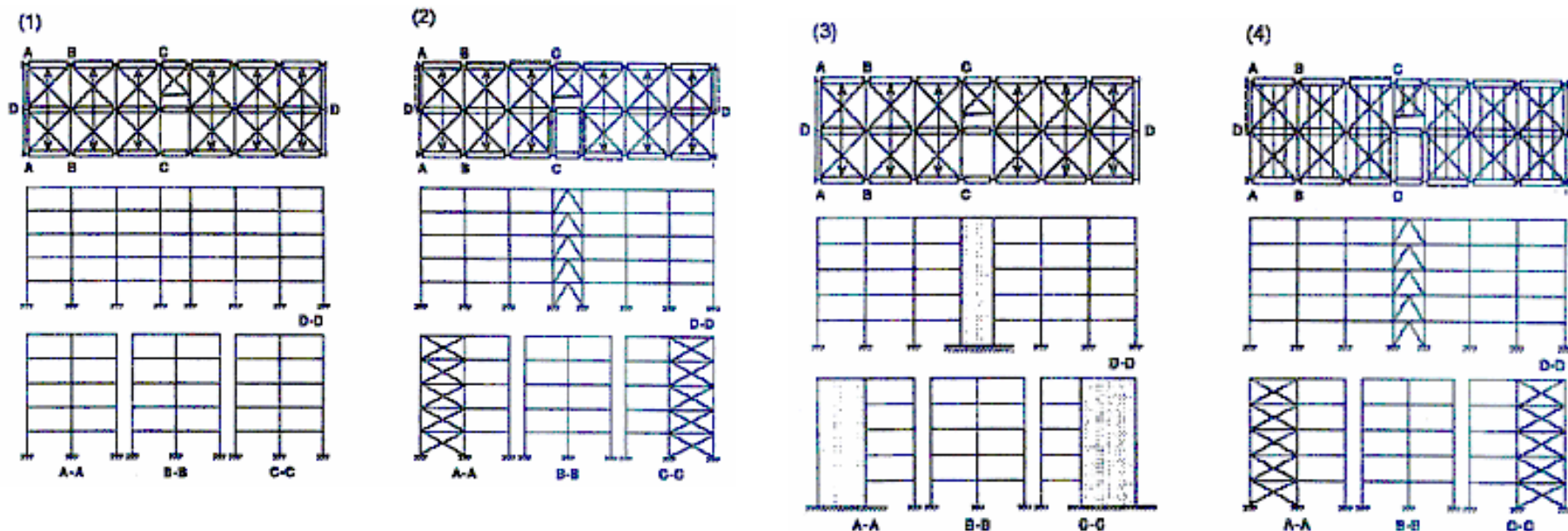

9. Előadás

Többszintes acélvázás rendszerek merevítése

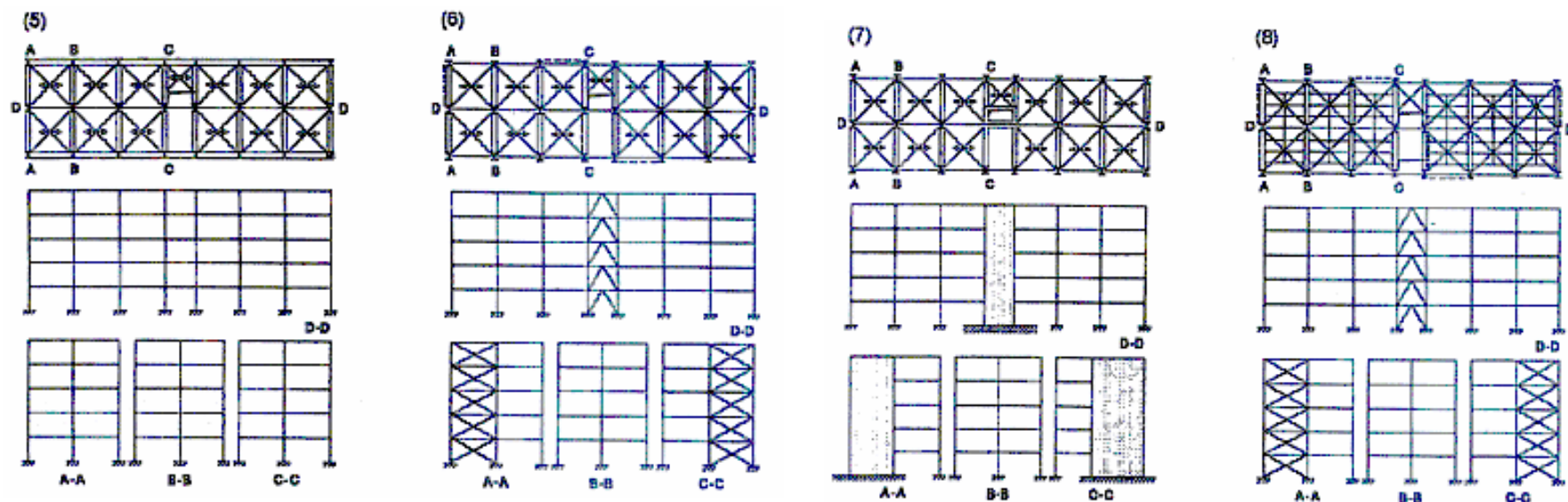
- Merevítések szerepe, kialakítások
- Számítási alapelvek
- Szerelés

Alacsony többszintes épület szerkezeti rendszerei

Alacsonyabb többszintes épületek szerkezeti rendszerei:

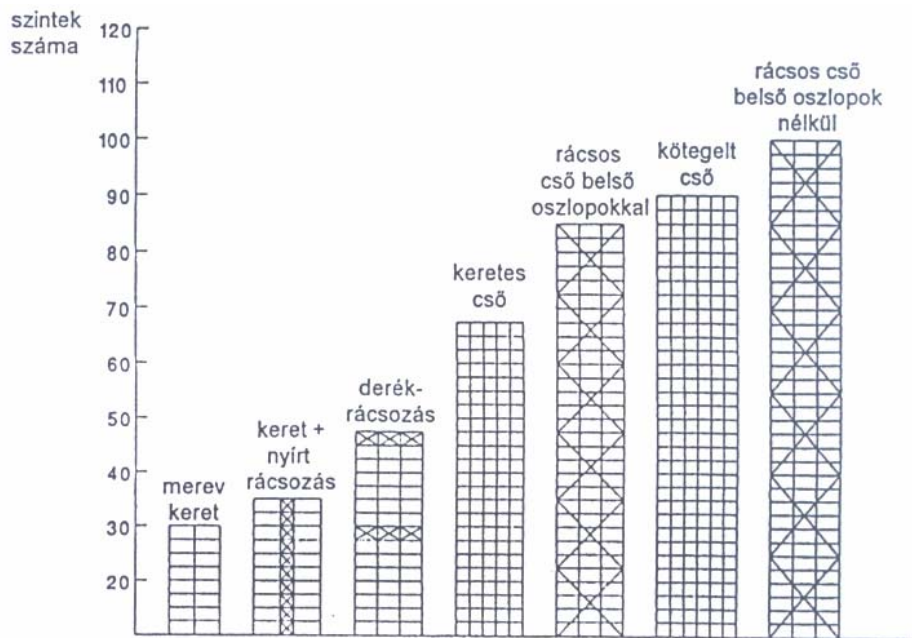
- (1) – hosszirányú merev keret, keresztirányban teherhodó födém;*
- (2) – hosszirányú keret függőleges síkú rácsozással, keresztirányban teherhodó födém;*
- (3) – hosszirányú keret vasbeton falakkal vagy maggal, keresztirányban teherhodó födém;*
- (4) – hosszirányú keret bármely előző merevítéssel, hosszirányban teherhodó födém*

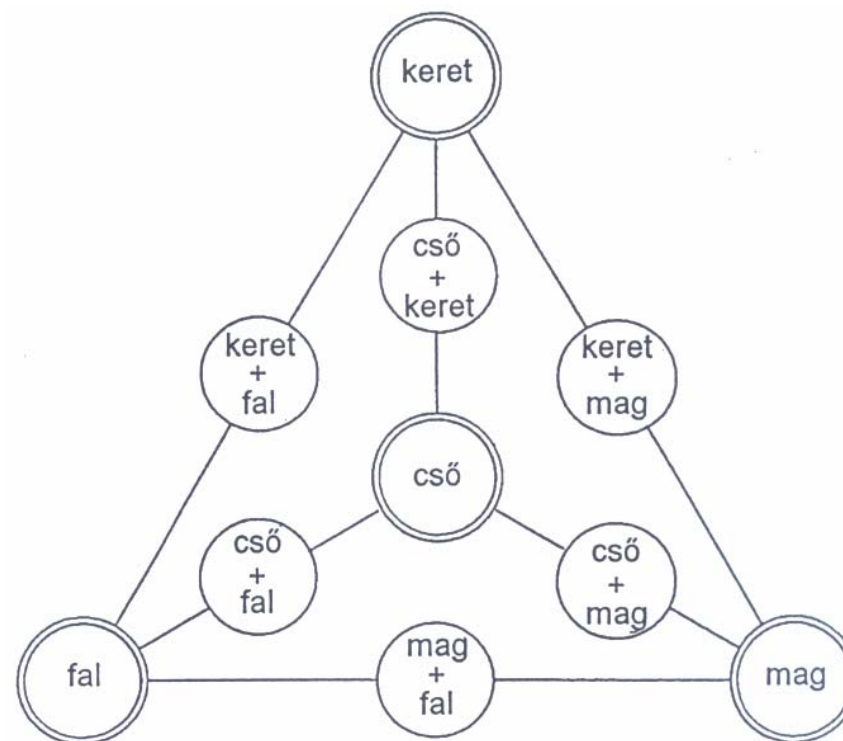
Alacsonyabb többszintes épületek szerkezeti rendszerei:

- (5) – keresztirányú merev keret, keresztirányban teherhodó födém;*
- (6) – keresztirányú keret függőleges síkú rácsozással, keresztirányban teherhodó födém;*
- (7) – keresztirányú keret vasbeton falakkal vagy maggal, keresztirányban teherhodó födém;*
- (8) – keresztirányú keret bármely előző merevítéssel, hosszirányban teherhodó födém*

Magasépületek szerkezeti rendszerei

Többszintes acélvázás épületek szerkezeti rendszerei és a szintek száma

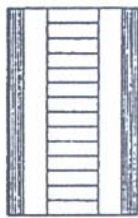
Többszintes épületek szerkezeti rendszereinek csoportosítása Drosdov és Lishak szerint

merevítő fal

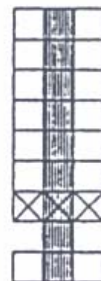
merevítő fal és mag

merevítő fal és merev keret

függesztett felső rácsozás

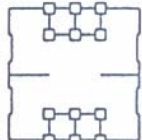
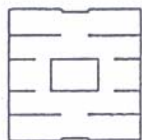
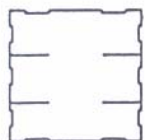
függesztett alsó rácsozás

konzolos födémek

konzolos, kapcsolt födémek

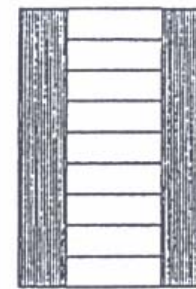
Merevítő falas szerkezeti rendszerek

sarokmag

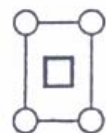
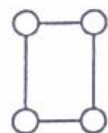
sarok- és belső mag

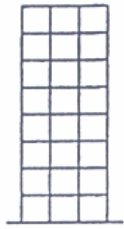
független külső mag

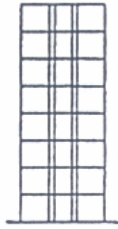
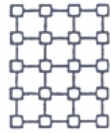
független külső és belső mag

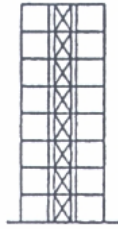
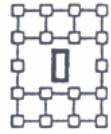
Merevítő magos rendszerek

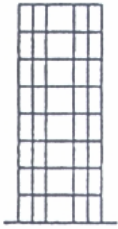
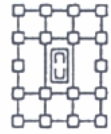
keret

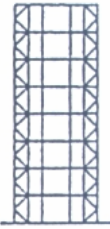
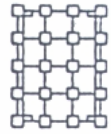
keret és mag

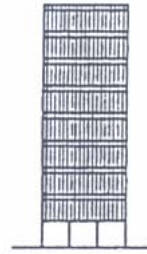
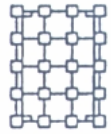
keret és rácsos mag

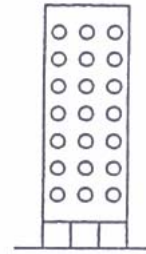
keret és merevítő falak

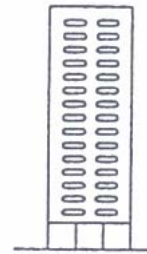
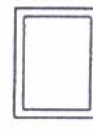
keret és oldalsó rácsozás

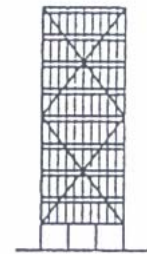
keretes cső

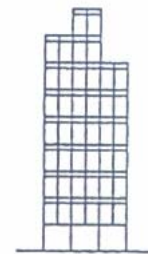
nyílásokkal áttört héjcső

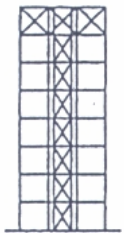
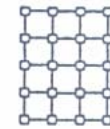
magas boltívcső

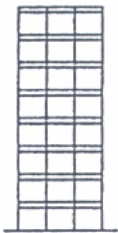
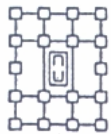
rácsos cső

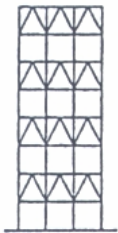
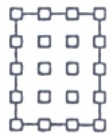
kötөгelt cső

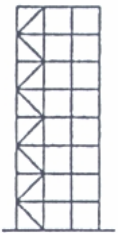
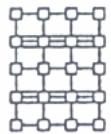
felső rács és rácsos mag

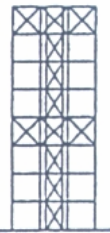
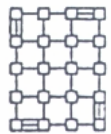
sík födémlemez

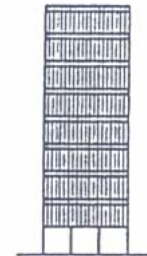
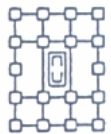
szakaszos rácsozás

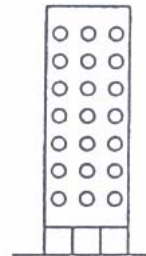
rácsos keret

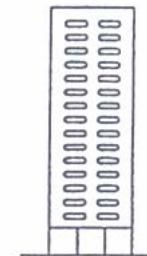
felső rács, derékrács és rácsos mag

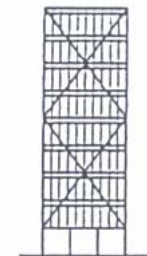
keretes csőben cső

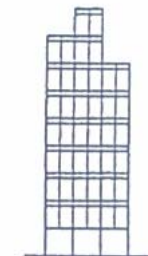
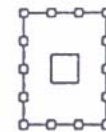
nyílásokkal áttört csőben cső

magas boltívcső belső oszlopokkal

rácsos csőben cső

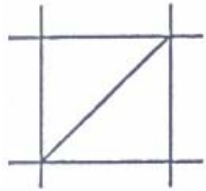
keretes cső felső ráccsal és derékráccsal

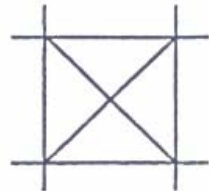
Keretes rendszerek

Csőes rendszerek

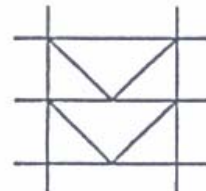
Rácsozás típusok

egyszerű
átlós
rácsozás

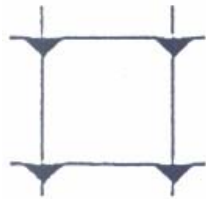
andráskereszt
rácsozás

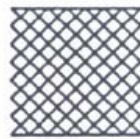
függőleges
K rácsozás

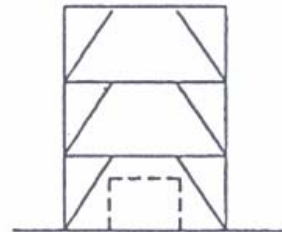
vízszintes
K rácsozás

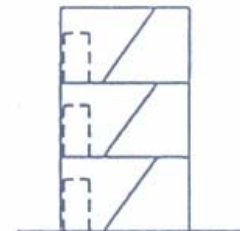
sarok-
merevítés

raszteres
rácsozás

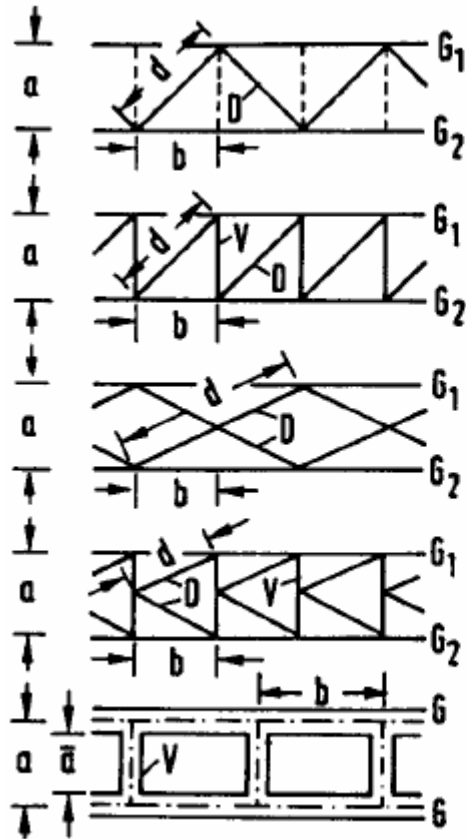
külpontos
K rácsozás

külpontos
átlós rácsozás

Rácsozástípusok

Rácsozás helyettesítése:

$$t_E = \frac{E}{6} \cdot \frac{ab}{\frac{d^3}{A_D} + \frac{b^3}{3} \left(\frac{1}{A_{G_1}} + \frac{1}{A_{G_2}} \right)}$$

$$t_E = \frac{E}{6} \cdot \frac{ab}{\frac{d^3}{A_D} + \frac{a^3}{A_V} + \frac{b^3}{12} \left(\frac{1}{A_{G_1}} + \frac{1}{A_{G_2}} \right)}$$

$$t_E = \frac{E}{6} \cdot \frac{ab}{\frac{d^3}{2A_D} + \frac{b^3}{12} \left(\frac{1}{A_{G_1}} + \frac{1}{A_{G_2}} \right)}$$

$$t_E = \frac{E}{6} \cdot \frac{ab}{\frac{2d^3}{A_D} + \frac{a^3}{4A_V} + \frac{b^3}{12} \left(\frac{1}{A_{G_1}} + \frac{1}{A_{G_2}} \right)}$$

$$t_E = \frac{E}{6} \cdot \frac{1}{\frac{b\bar{a}^3}{12aI_V} + \frac{ab^2}{24I_G}}$$

t_E helyettesítő vastagságú
ideális lemez számítása

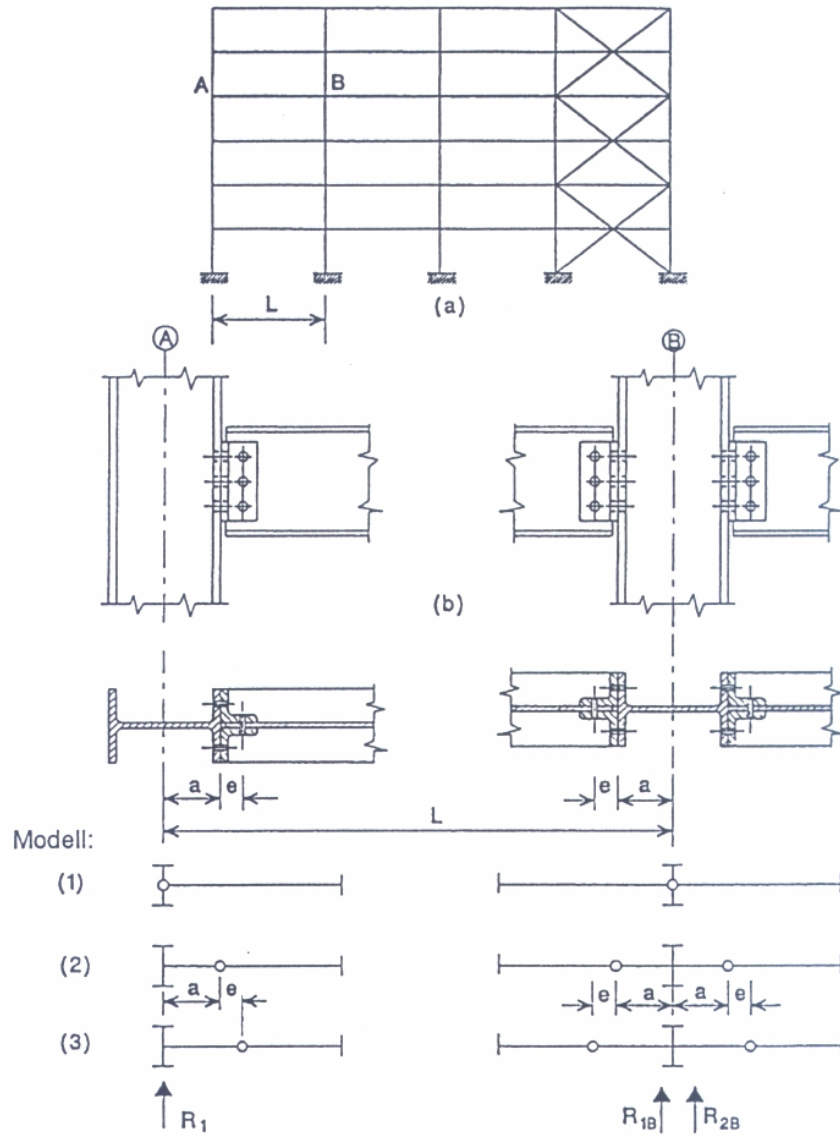
A_D : D ferde rácsrúd
keresztmetszeti területe

A_V : V függőleges rácsrúd
keresztmetszeti területe

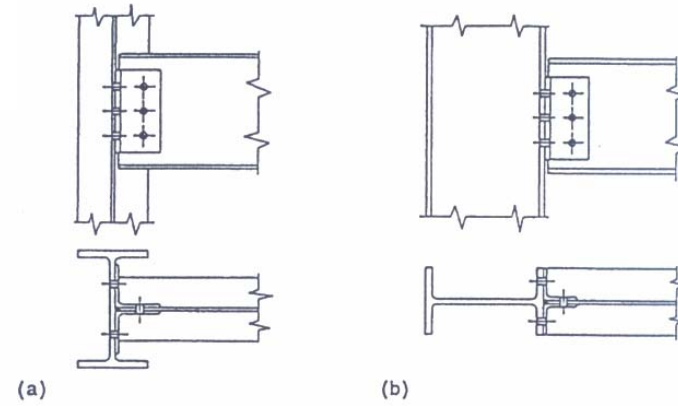
A_G : G₁, ill. G₂ övrúd
keresztmetszeti területe

[Hoyer, Hohaus, 1974]

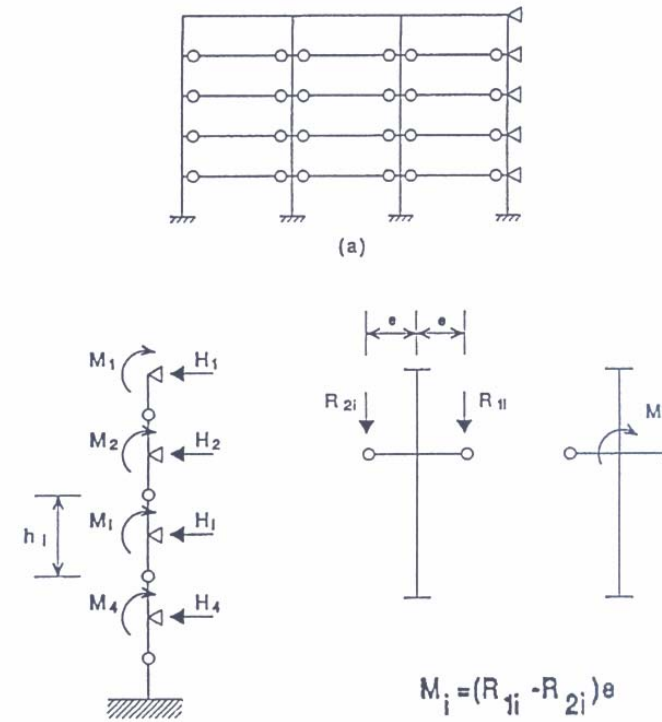
Számítási modellek

A csuklós keret számításai modelljei

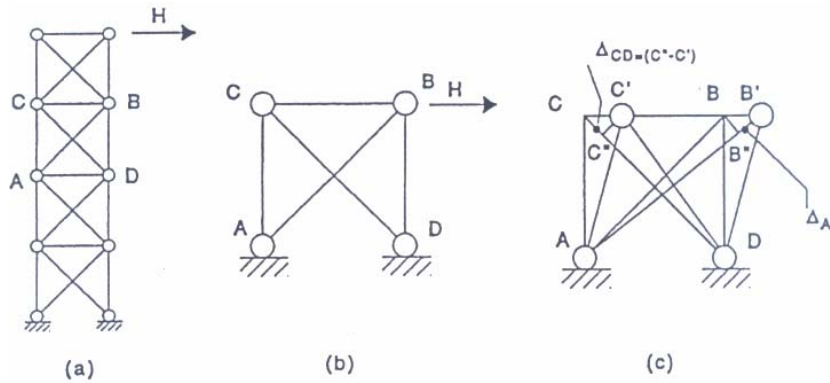
Oszlop-gerenda kapcsolatok: (a) – mellékirányú kapcsolat;
(b) – főirányú kapcsolat

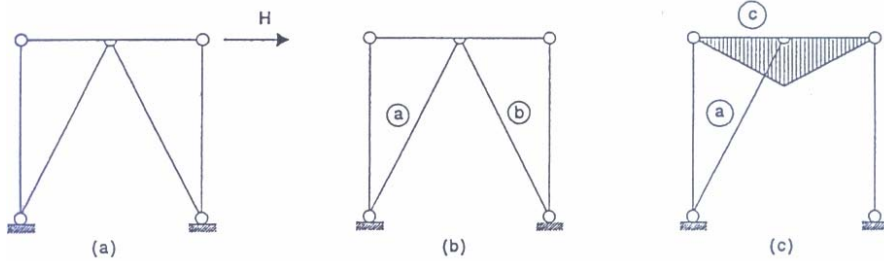
(b)

A csuklós keret oszlopának számításai modellje

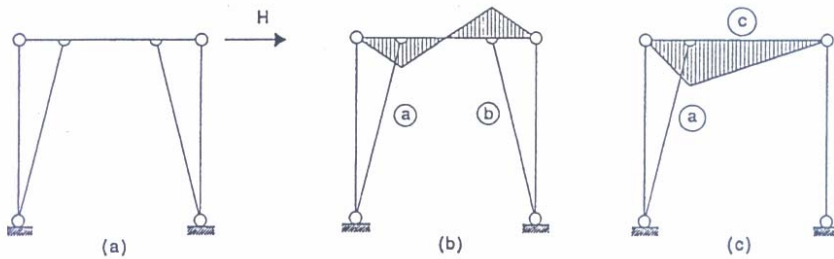
Merevítő rácsozás

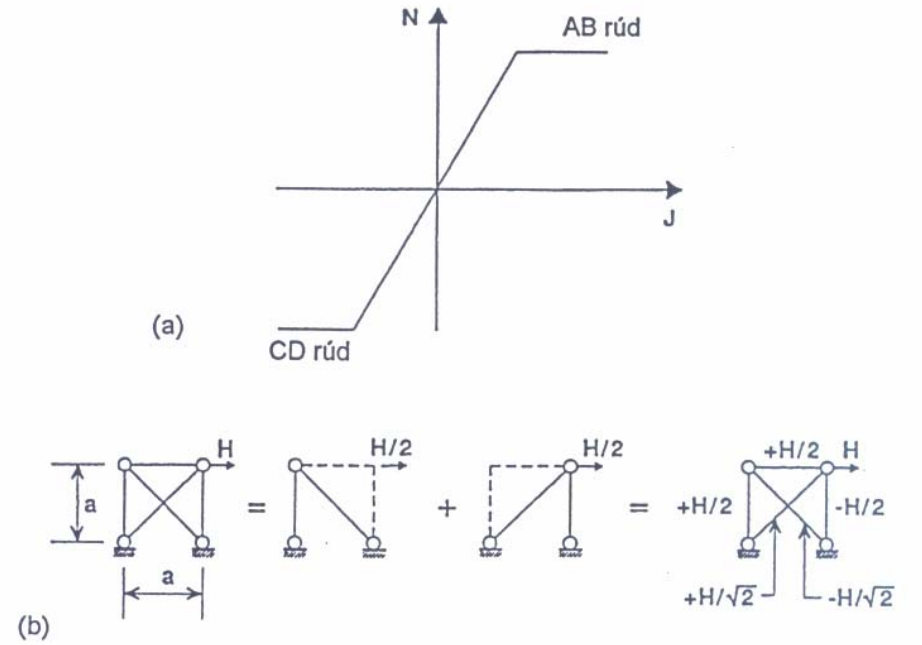
Az andráskereszt rácsozás viselkedése

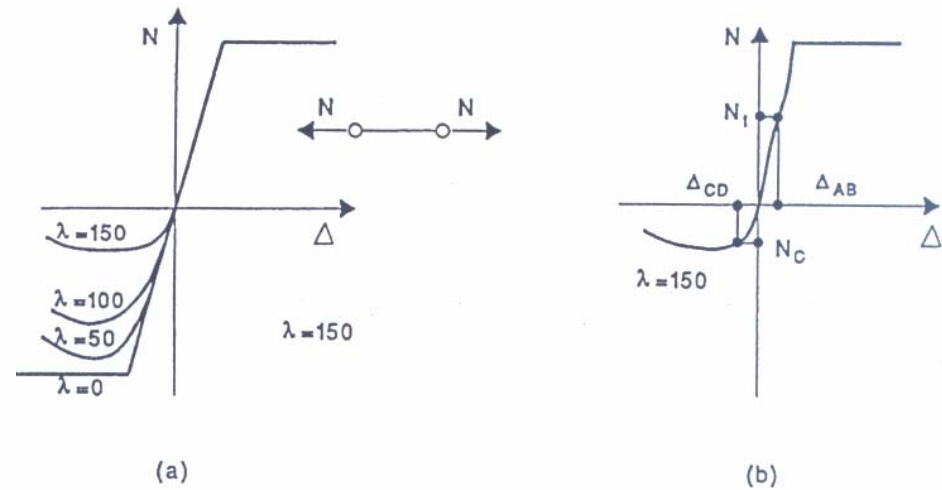
A központos V rácsozás viselkedése

A külponos V rácsozás viselkedése

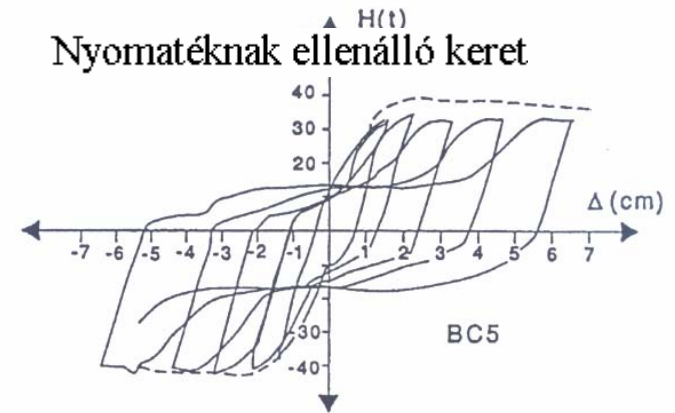
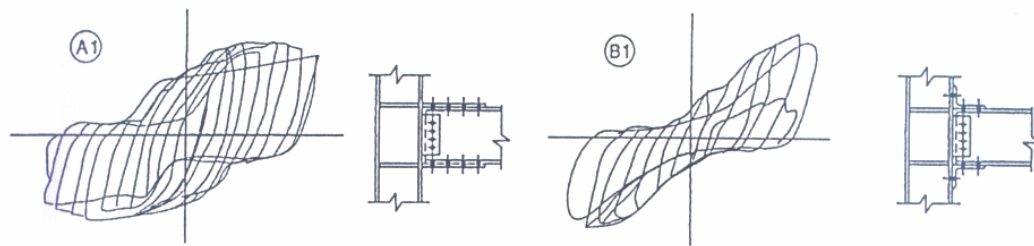
A rácsrudak rúderői

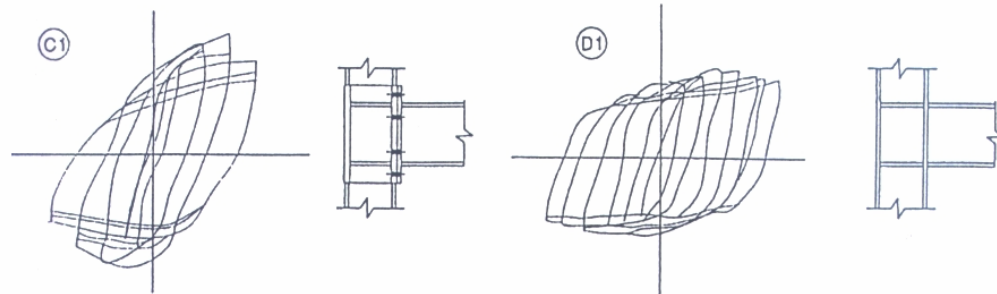
A húzott és a nyomott rácsrúd eltérő viselkedése

Szerkezetek viselkedése vízszintes terhekre

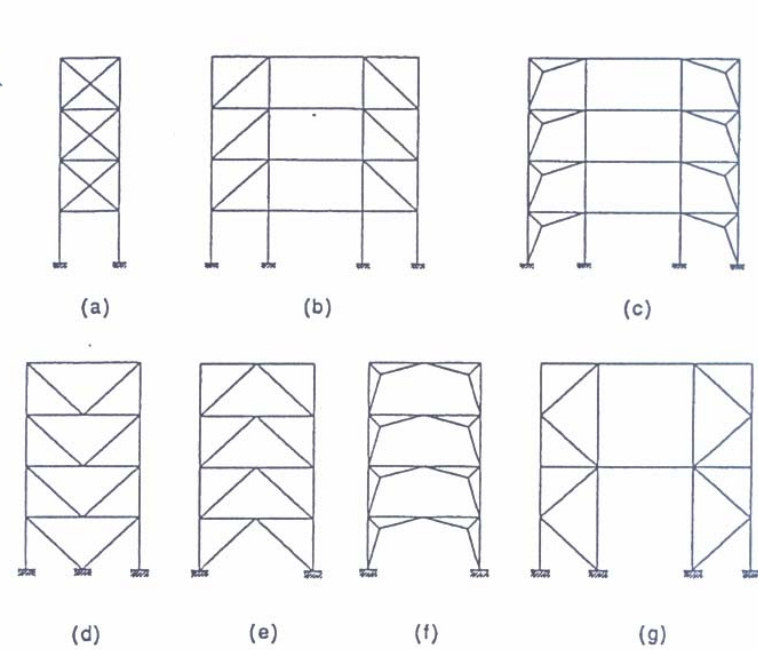
Központos rácsozású merevített keret

A központos rácsozás viselkedése ciklikus teherre

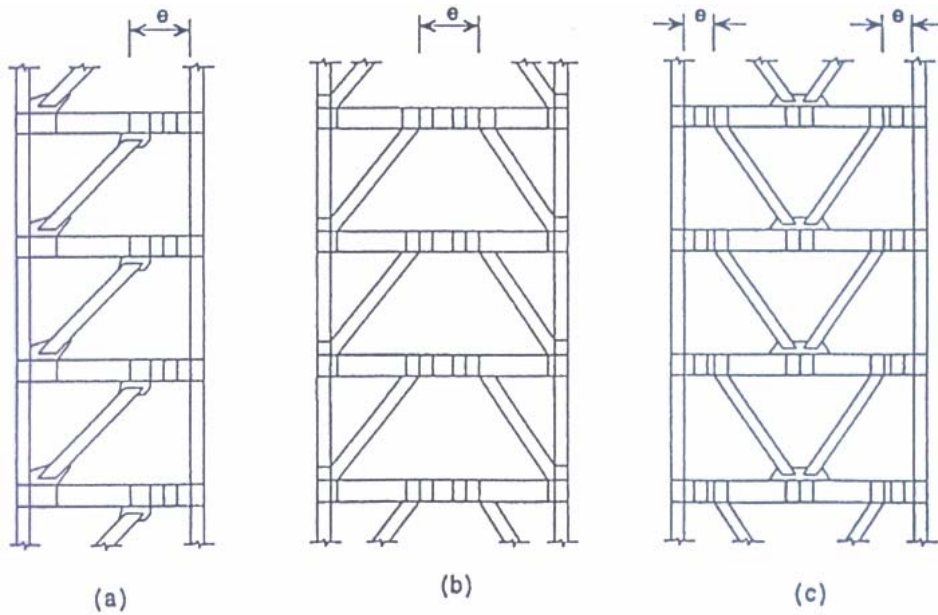

Különböző kialakítású oszlop–gerenda kapcsolatok viselkedése ciklikus teherre

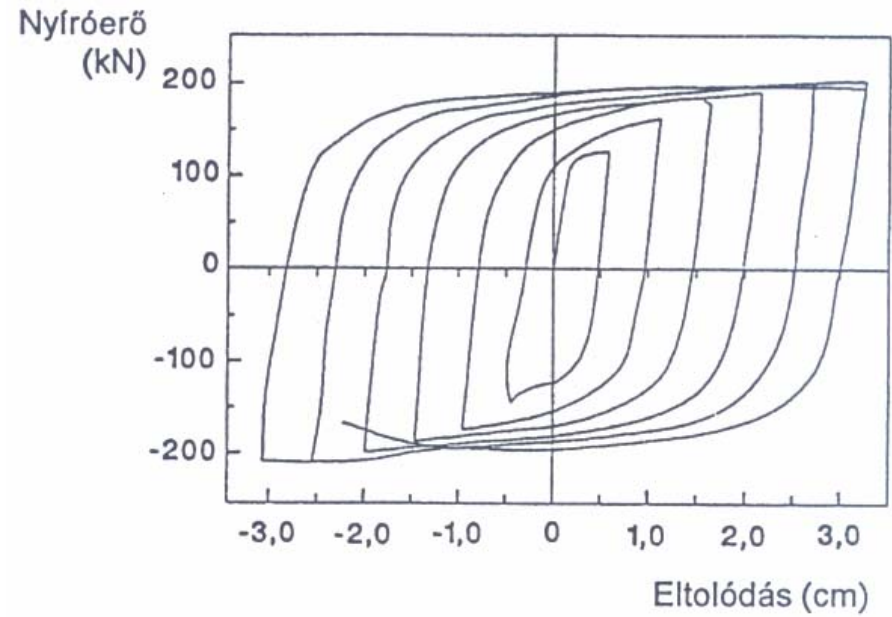

Központos rácsozások

Külpontos rácsozáson merevített keret

Külpontos rácsozások

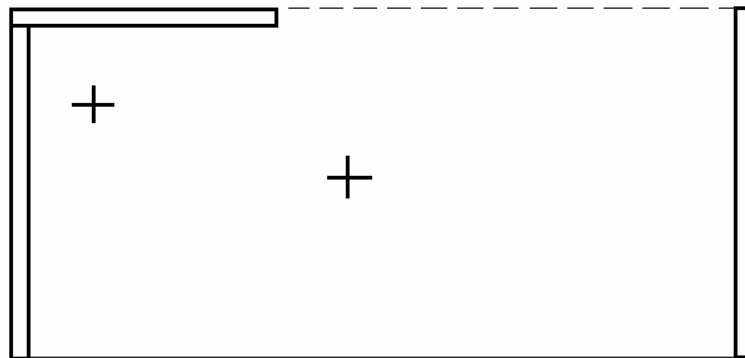

Az aktív kötés viselkedése ciklikus teherre

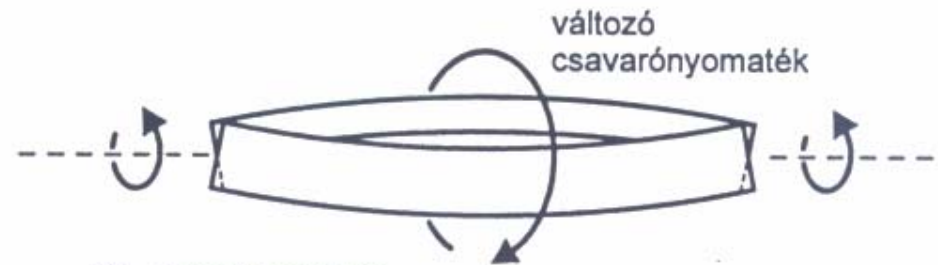
Rugalmas állapotban lévő rúdszerkezet csavarása

Az egyszerű és gátolt csavarás

Merevítőrendszer modellezése:

(a) Egyszerű csavarás

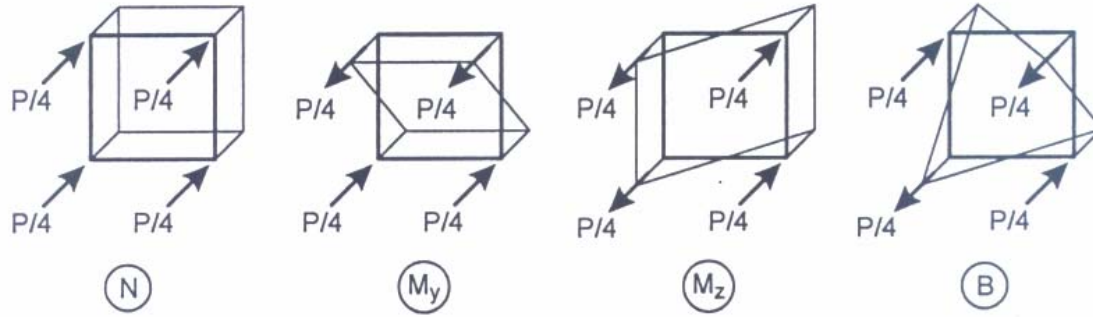
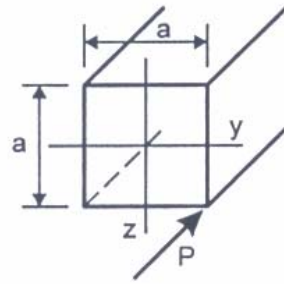
(b) Gátolt csavarás

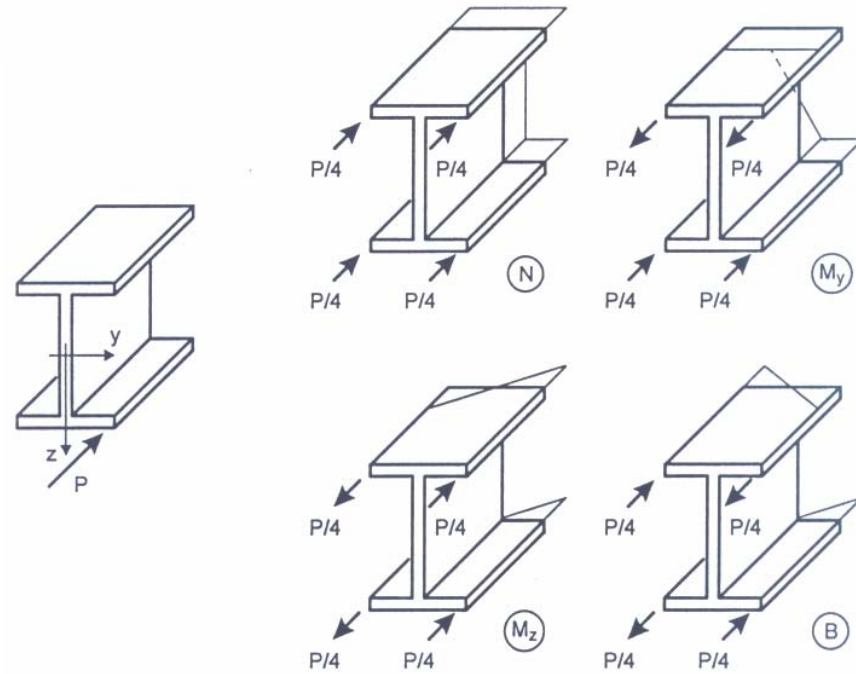
(c) Gátolt csavarás

Az egyszerű és a gátolt csavarás

[Táblázatok 108-112. oldal]

A tömör szelvényű rúdelem viselkedése

A vékonyfalú, nyitott szelvényű rúdelem viselkedése

Szabad (vagy egyszerű) csavarás:

$$\theta = \frac{d\theta}{dX} = \frac{M_T}{GI_t}$$

$$I_t = \frac{1}{3} \int_s t^3 ds$$

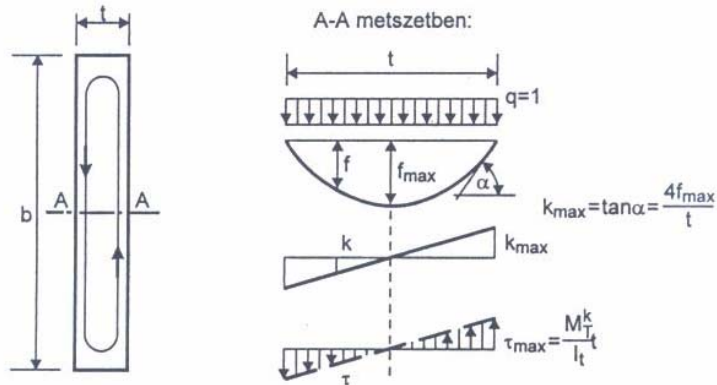
$$f_{\max} = \frac{q \cdot t^2}{8h},$$

illetve $q=h=1$ esetén:

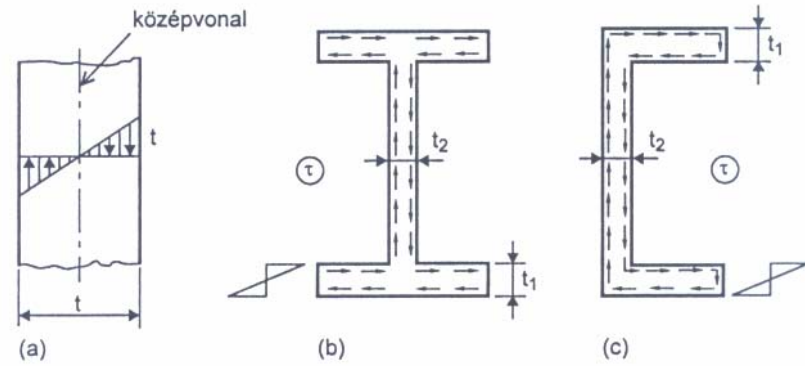
$$f_{\max} = \frac{t^2}{8}.$$

Az esésvonal hajlása egy A–A metszet mentén lineárisan változik.

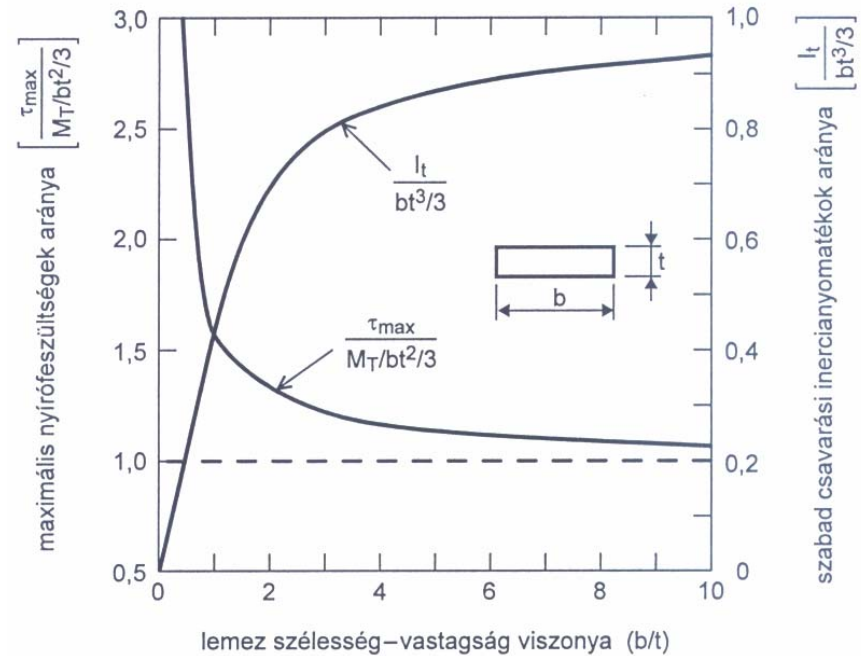
$$I_t = 4V = 4 \cdot \frac{2}{3} \cdot b \cdot t \cdot f_{\max} = \frac{1}{3} \cdot b \cdot t^3;$$

A membránanalógia alkalmazása vékonyfalú szelvényekre

A nyírófeszültségek eloszlása a keresztmetszeten belül

A nyírófeszültség és a szabad csavarási inercianyomaték változása a szélesség–vastagság viszony függvényében

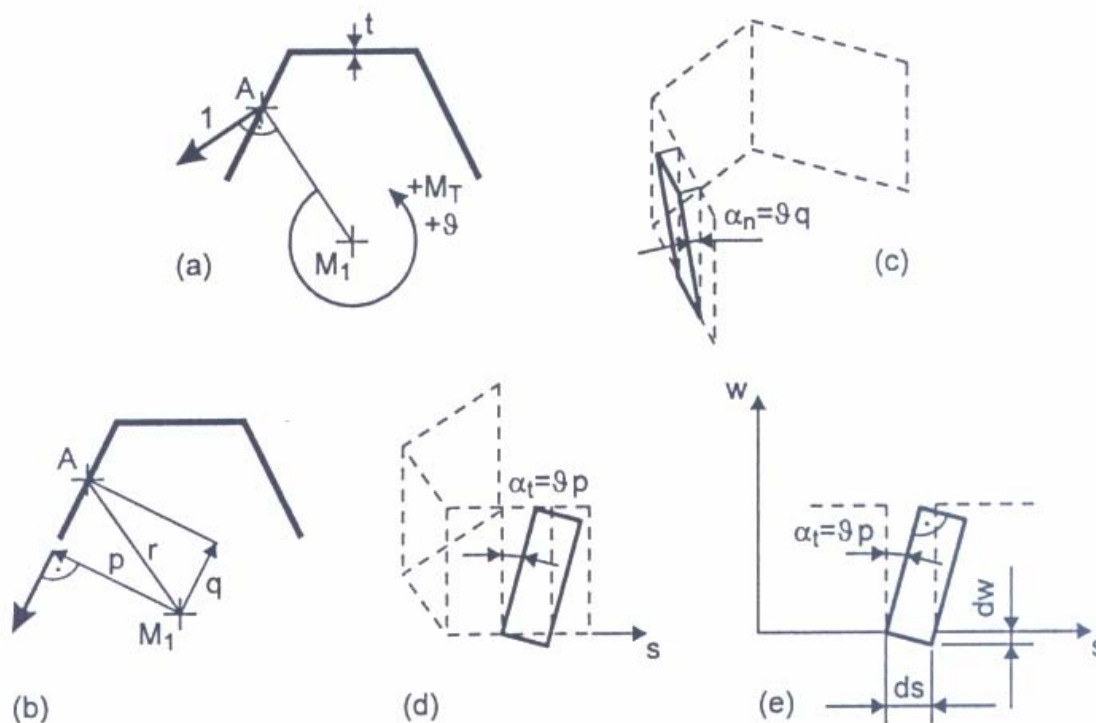
Vetemedési mérték

A középvonal két szomszédos pontjára vonatkozólag az egymástól ds távolságra levő két pont síkból való kilépésének nagysága közötti különbség

$$dw = -\alpha_t \cdot ds = -\vartheta \cdot p \cdot ds ,$$

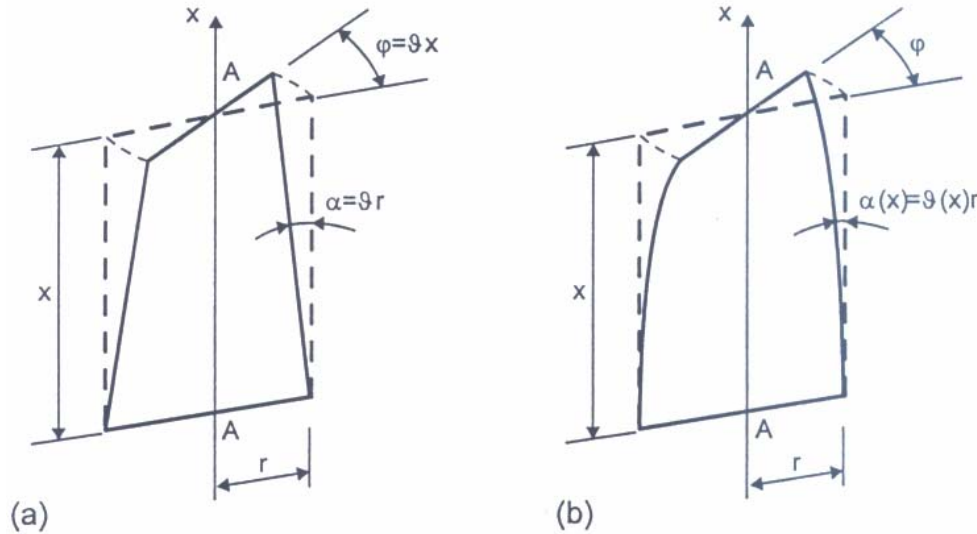
illetve az $\omega = w / \vartheta$ vetemedési mértékre áttérve:

$$d\omega = -p \cdot ds .$$

Vékonyfalú rúdelem vetemedése (torzulása)

Gátolt csavarás

Az alkotók helyzete szabad és gátolt csavarás esetén

$$\vartheta(x) = \frac{d\varphi(x)}{dx}$$

$$w(x, y, z) = \omega(y, z) \cdot \vartheta(x) = \omega(y, z) \cdot \frac{d\varphi(x)}{dx}$$

$$dw = \omega \cdot \frac{d^2\varphi(x)}{dx^2} \cdot dx$$

$$\varepsilon = \frac{dw}{dx} = \omega \cdot \frac{d^2\varphi(x)}{dx^2}$$

$$\sigma_\omega = E \cdot \varepsilon = E \cdot \omega \cdot \frac{d^2\varphi(x)}{dx^2}$$

Csavarási középpont

$$\int_A \sigma_\omega dA = E \cdot \frac{d^2\varphi(x)}{dx^2} \cdot \int_A \omega dA = 0;$$

$$\int_A \sigma_\omega \cdot z dA = E \cdot \frac{d^2\varphi(x)}{dx^2} \int_A \omega \cdot z dA = 0;$$

$$\int_A \sigma_\omega \cdot y dA = E \cdot \frac{d^2\varphi(x)}{dx^2} \int_A \omega \cdot y dA = 0.$$

A keresztmetszeten belüli állandókkal való egyszerűsítéssel egyszerűbb alakba írva:

$$\int_A \omega dA = 0;$$

$$\int_A \omega \cdot z dA = 0;$$

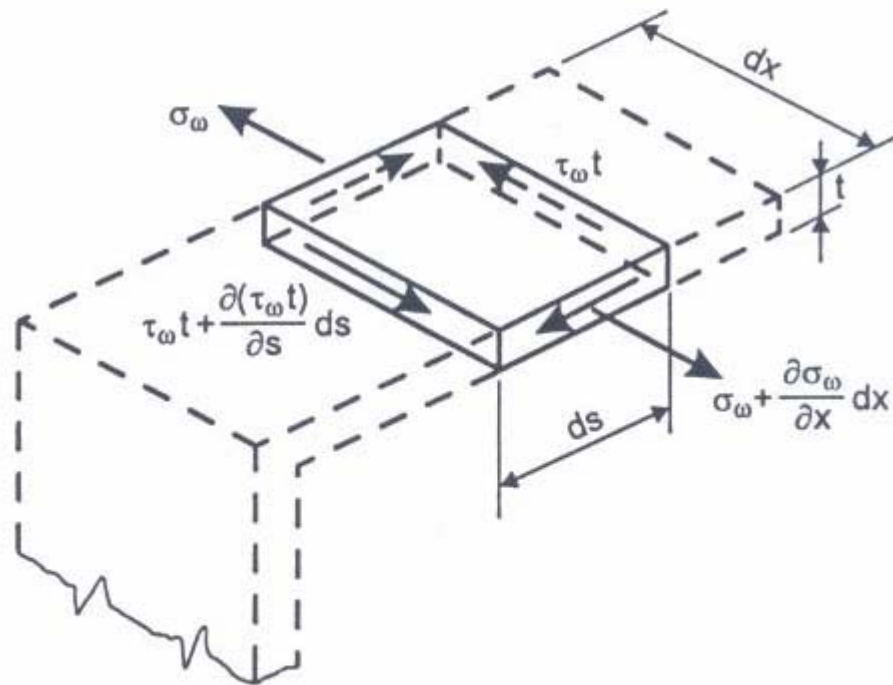
$$\int_A \omega \cdot y dA = 0.$$

A gátolt csavarási nyírófeszültségek

$$\frac{\partial \sigma_{\omega}}{\partial x} \cdot dx \cdot t \cdot ds + \frac{\partial(\tau_{\omega} \cdot t)}{\partial s} \cdot ds \cdot dx = 0,$$

ahonnan

$$\tau_{\omega} = -\frac{1}{t} \cdot \int_0^s \frac{\partial \sigma_{\omega}}{\partial x} \cdot t \, ds$$

A gátolt csavarási normál- és nyírófeszültségek egyensúlya

$$\begin{aligned} \tau_{\omega} &= -E \cdot \frac{d^3 \varphi(x)}{dx^3} \cdot \frac{1}{t} \cdot \int_0^s \omega \cdot t \, ds \\ &= -E \cdot \frac{d^3 \varphi(x)}{dx^3} \cdot \frac{1}{t} \cdot S_{\omega}, \end{aligned}$$

ahol

$$S_{\omega} = \int_0^s \omega \cdot t \, ds$$

$$M_{\omega} = \int \tau_{\omega} \cdot t \cdot p \, ds,$$

$$M_{\omega} = -E \cdot \frac{d^3 \varphi(x)}{dx^3} \cdot \int_A \omega^2 \, dA,$$

vagy az

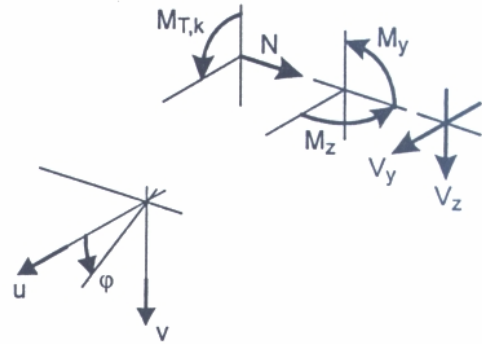
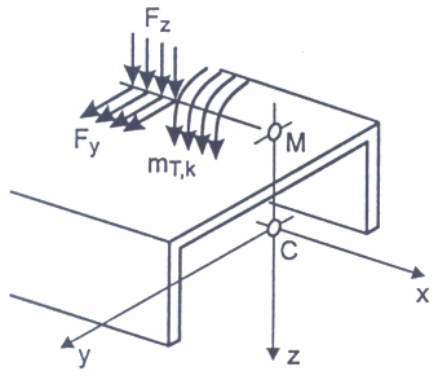
$$I_{\omega} = \int_A \omega^2 \, dA$$

$$M_{\omega} = -EI_{\omega} \cdot \frac{d^3 \varphi(x)}{dx^3}$$

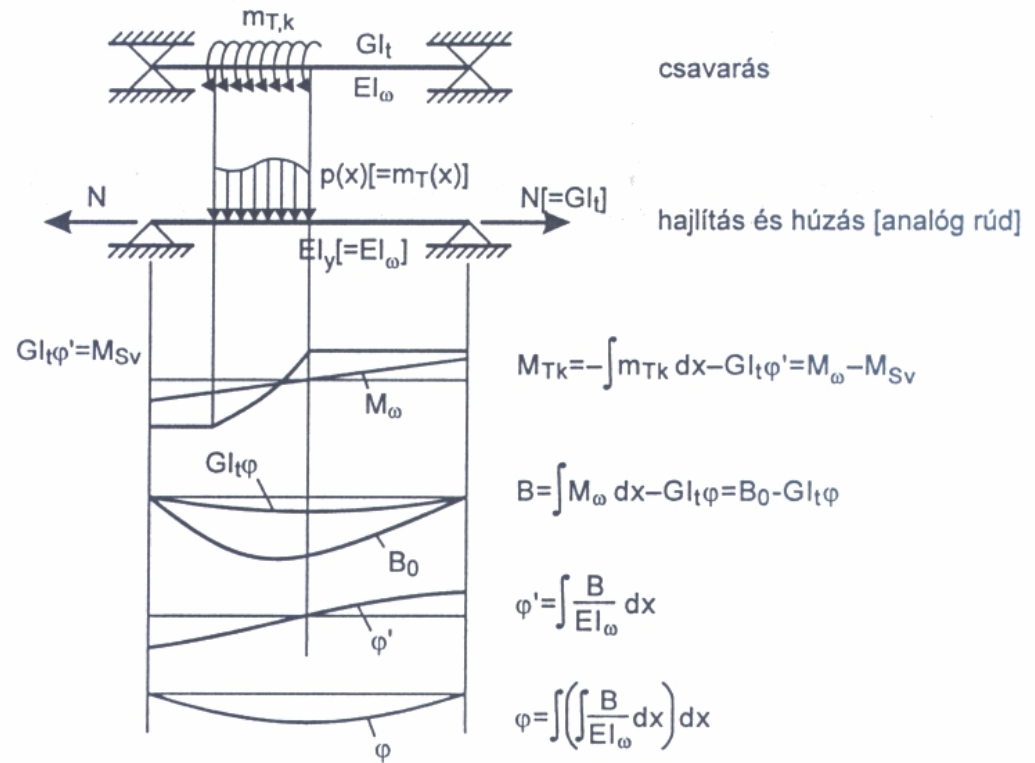
csavarási differenciálegyenlet:

$$M_T^k = GI_T \cdot \frac{d\varphi(x)}{dx} - EI_{\omega} \cdot \frac{d^3 \varphi(x)}{dx^3}$$

Számítási analógiák a hajlítási és csavarási feladatok megoldásánál

A rúdelem térbeli igénybevételei és elmozdulásai

A hajlítás és a csavarás analógiája igénybevételi és elmozdulási ábrák meghatározásához

Első- és másodrendű hajlítás

Összefüggés	Hajlított tartó	Húzott-hajlított tartó
Alapegyenlet	$El_y \cdot u'''' = q_z$	$El_y \cdot u'''' - N \cdot u'' = q_z$
Nyíróerő	$El_y \cdot u''' = \int q_z dx = -\bar{V}_z$	$El_y \cdot u''' = \int q_z dx + N \cdot u' =$ $-\bar{V}_z + N \cdot u' = -V_z$
Nyomaték	$El_y \cdot u'' = \int (-\bar{V}_z) dx = -\bar{M}_y$	$El_y \cdot u'' = \int (-V_z) dx + N \cdot u =$ $-\bar{M}_y + N \cdot u = -M_y$
Elfordulás	$El_y \cdot u' = \int \bar{M}_y dx$	$El_y \cdot u' = \int M_y dx$
Eltolódás	$El_y \cdot u = \iint \bar{M}_y dx dx$	$El_y \cdot u = \iint M_y dx dx$

A hajlítási és a csavarási feladat

Húzott-hajlított tartó	Csavarásra igénybe vett rúd
$EI \cdot u'''' - N \cdot u'' = q$	$EI_{\omega} \cdot \varphi'''' - GI_t \cdot \varphi'' = m_{T,k}$
$EI \cdot u'' - N \cdot u =$ $= \iint q \, dx \, dx + C_1 \cdot x + C_2$	$EI_{\omega} \cdot \varphi'' - GI_t \cdot \varphi =$ $= \iint m_{T,k} \, dx \, dx + C_1 \cdot x + C_2$
$EI \cdot u'' - N \cdot u = -M_0$	$EI_{\omega} \cdot \varphi'' - GI_t \cdot \varphi = -M_{T,0}$
$\varepsilon = l \cdot \sqrt{N / EI}; \quad \xi = x / l$	$\varepsilon_{\omega} = l \cdot \sqrt{GI_t / EI_{\omega}} = l \cdot \lambda_{\omega}; \quad \xi = x / l$
$u = A \cdot \sin h\varepsilon\xi + B \cdot \cos h\varepsilon\xi +$ $+ \frac{1}{N} \cdot \left(M_0 + \frac{l^2}{\varepsilon^2} \cdot M_0'' \right)$	$\varphi = A \cdot \sin h\varepsilon_{\omega}\xi + B \cdot \cos h\varepsilon_{\omega}\xi +$ $+ \frac{1}{GI_t} \cdot \left(M_{T,0} + \frac{l^2}{\varepsilon_{\omega}^2} \cdot M_{T,0}'' \right)$

Hajlítási és csavarási igénybevételek, feszültségek és keresztmetszeti jellemzők

Hajlítási keresztmetszeti jellemzők	Csavarási keresztmetszeti jellemzők
<p>Inercianyomaték [cm⁴]</p> $I_y = \int_{(A)} z^2 dA$ <p>Az elcsúszni akaró szelvényrész statikai nyomatéka az y tengelyre [cm³]</p> $S_y = \int_{(A')} z dA$ <p style="text-align: center;">-</p>	<p>Gátolt csavarási inercianyomaték [cm⁶]</p> $I_\omega = \int_{(A)} \omega^2 dA$ <p>Keresztmetszeti jellemző a gátolt csavarási nyírófeszültségek számításához, vékonyfalú szelvényeknél [cm⁴]</p> $S_\omega = \int_{(A')} \omega dA$ <p>Szabad csavarási inercianyomaték vékonyfalú, nyitott szelvényeknél [cm⁴]</p> $I_t = \frac{1}{3} \cdot c \cdot \sum b_i \cdot t_i^3$

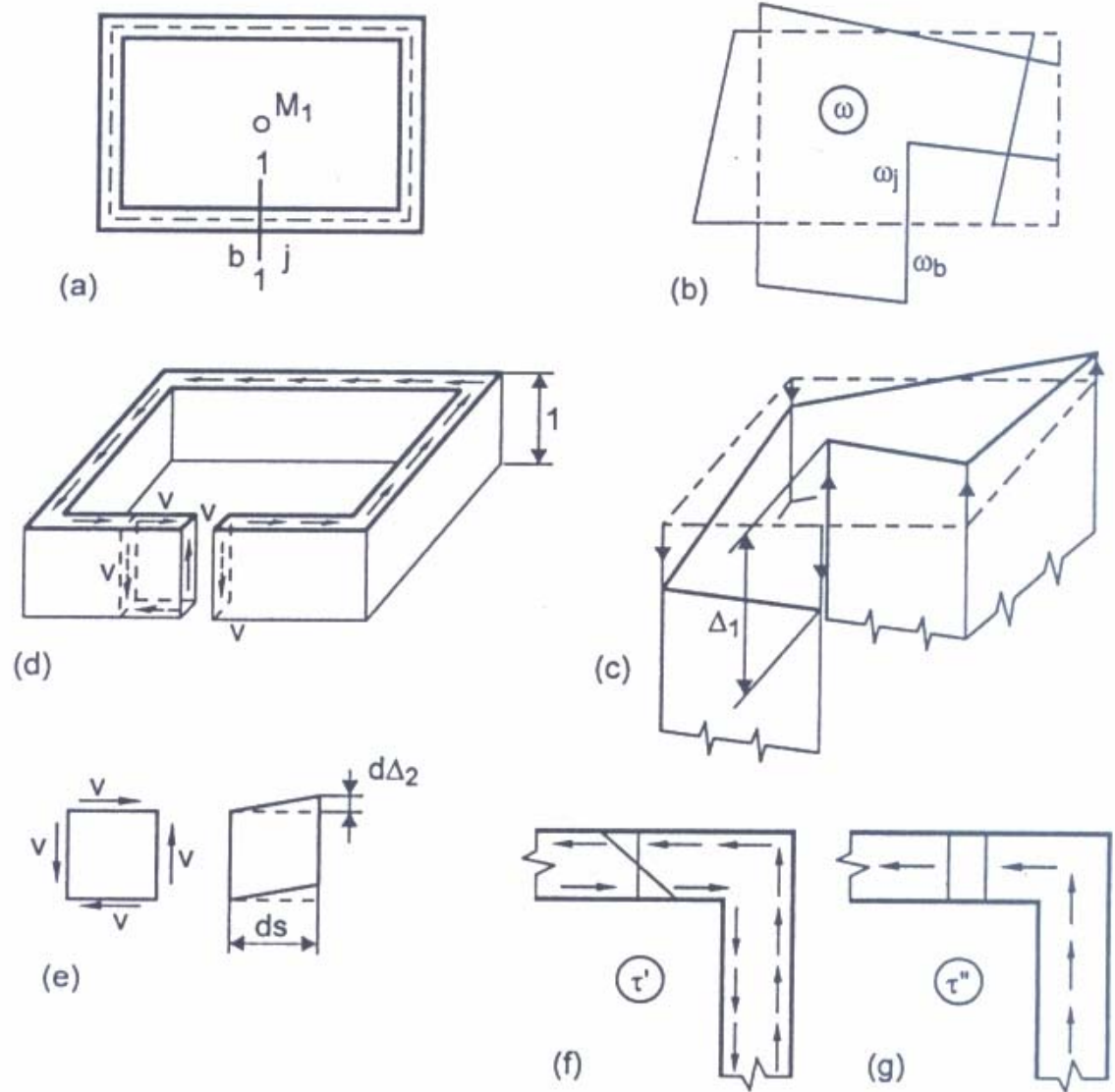
A hajlítási és csavarási kerületi feltételek

Megtámasztás	Hajlítás	Csavarás
Csuklós, villás	 $u = 0$ $u'' = 0 \ (M_y = 0)$	 $\varphi = 0$ $\varphi'' = 0 \ (B = 0)$
Befogás	 $u = 0$ $u' = 0$	 $\varphi = 0$ $\varphi' = 0$
Szabad rúdvég	 $u''' = 0 \ (V_z = 0)$ $u'' = 0 \ (M_y = 0)$	 $\varphi''' = 0 \ (M_\omega = 0)$ $\varphi'' = 0 \ (B = 0)$

Hajlítási és csavarási igénybevételek, feszültségek
és keresztmetszeti jellemzők

Hajlítási igénybevételek	Csavarási igénybevételek
–	Egyszerű csavaráshoz tartozó csavarónyomaték [Nmm]
	$M_T = GI_t \cdot \varphi'$
Nyíróerő [N]	Gátolt csavarási nyomaték [Nmm]
$V_z = -\frac{dM_y}{dx} = EI_y \cdot u'''$	$M_\omega = -\frac{dB}{dx} = -EI_\omega \cdot \varphi'''$
Hajlítónyomaték [Nmm]	Kettősnyomaték [Nmm ²]
$M_y = -EI_y \cdot u''$	$B = EI_\omega \cdot \varphi''$
Hajlítási feszültségek	Csavarási feszültségek
–	Egyszerű csavarásból keletkező nyírófeszültség [N/mm ²]
	$\tau_T = \frac{M_T}{I_t} \cdot \eta = GI_t \cdot \varphi' \cdot \frac{t}{I_t}$
Hajlítási nyírófeszültség [N/mm ²]	Gátolt csavarási nyírófeszültség [N/mm ²]
$\tau_z = \frac{-EI_y \cdot u'''}{t} \cdot \frac{S_y}{I_y} = \frac{V_z}{t} \cdot \frac{S_y}{I_y}$	$\tau_\omega = \frac{-EI_\omega \cdot \varphi'''}{t} \cdot \frac{S_\omega}{I_\omega} = \frac{M_\omega}{t} \cdot \frac{S_\omega}{I_\omega}$
Hajlítási normálfeszültség [N/mm ²]	Gátolt csavarási normálfeszültség [N/mm ²]
$\sigma_x = -EI_y \cdot u'' \cdot \frac{z}{I_y} = M_y \cdot \frac{z}{I_y}$	$\sigma_\omega = -EI_\omega \cdot \varphi'' \cdot \frac{\omega}{I_\omega} = B \cdot \frac{\omega}{I_\omega}$

Vékonyfalú, zárt szelvények

$$\Delta_1 = w_b - w_j =$$

$$\vartheta \cdot (\omega_b - \omega_j) =$$

$$2A_{bj} \cdot \vartheta = -2A_0 \cdot \vartheta$$

$$d\Delta_2 = \frac{v}{G \cdot t} \cdot ds$$

$$\Delta_2 = \frac{v}{G} \cdot \oint \frac{ds}{t}$$

$$\Delta_1 + \Delta_2 = 0$$

$$v = \frac{2A_0 \cdot G \cdot \vartheta}{\oint \frac{ds}{t}}$$

$$\oint \frac{ds}{t} = \sum \frac{b_i}{t_i}$$

$$v = \frac{2A_0 \cdot G \cdot \vartheta}{\sum \frac{b_i}{t_i}}$$

Zárt szelvény egyszerű csavarása

Keresztmetszeti jellemzők, nyírófeszültségek, csavarónyomatékok

$$I_T = \frac{4A_0^2 \cdot t}{\sum b_i}$$

$$\tau = \tau_1 + \tau_2 = \frac{M_T}{I_T} \cdot \left(t_i + \frac{2A_0}{\sum \frac{b_i}{t_i}} \cdot \frac{1}{t_i} \right)$$

$$\omega_j^* - \omega_i^* = 2A_{ji} + \frac{2A_0}{\oint \frac{ds}{t}} \cdot \int_i^j \frac{ds}{t}$$

$$M_T = M_{T1} + M_{T2} = \vartheta \cdot G \cdot \left(I_T + \frac{4A_0^2}{\sum \frac{b_i}{t_i}} \right)$$

Konzoltartó hajlítása és csavarása: példa [Csellár, Halász, Réti, 1965]

$$M_T^k = P \cdot z_\omega \quad M_T^k = GI_T \cdot \frac{d\varphi(x)}{dx} - EI_\omega \cdot \frac{d^3\varphi(x)}{dx^3} = konst.$$

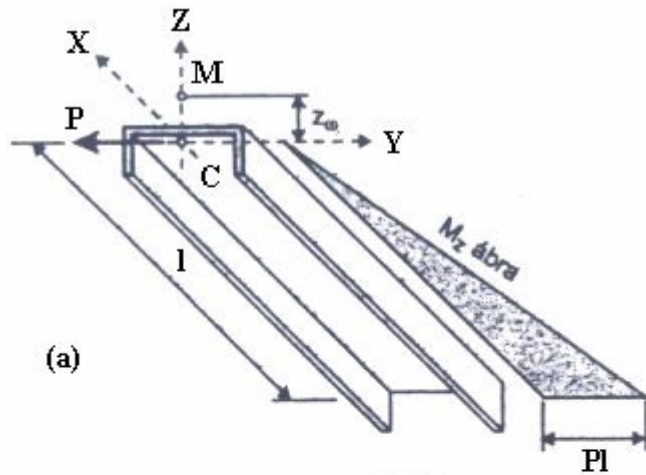
$$M_T = M_T^k \cdot \left[1 - \frac{\text{ch}\alpha(\ell-x)}{\text{ch}\alpha\ell} \right];$$

$$M_\omega = M_T^k \cdot \frac{\text{ch}\alpha(\ell-x)}{\text{ch}\alpha\ell};$$

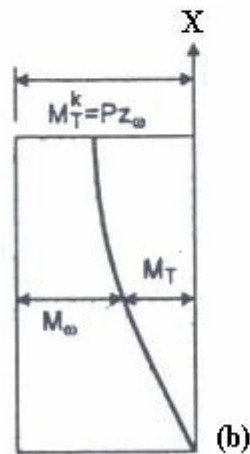
$$B = M_T^k \cdot \frac{\text{sh}\alpha(\ell-x)}{\alpha \cdot \text{ch}\alpha\ell}.$$

$$\sqrt{\frac{GI_T}{EI_\omega}}$$

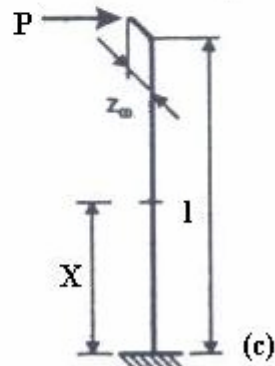
$$\frac{M_T^k}{GI_T} \cdot \left[\frac{\text{sh}\alpha\ell}{\alpha \cdot \text{ch}\alpha\ell} \cdot (\text{ch}\alpha x - 1) + x - \frac{\text{sh}\alpha\ell}{\alpha} \right]$$

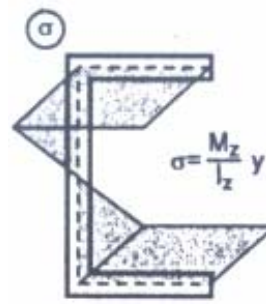
(a)

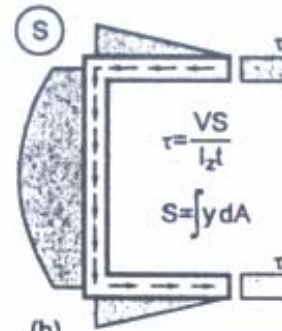
(b)

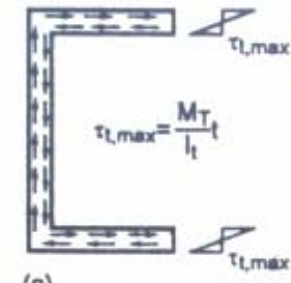
(c)

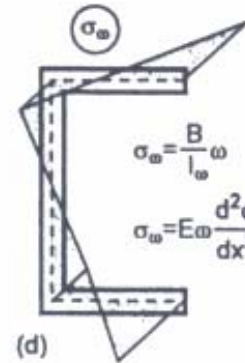
(a)

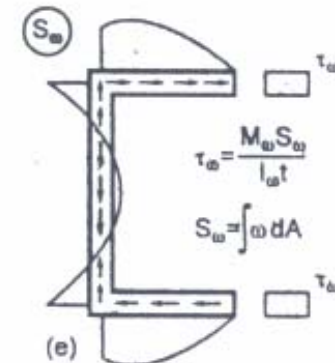
(b)

(c)

(d)

(e)

"U" keresztmetszetű, egyik végén befogott hajlított konzoltartó csavarása

A feszültségek eloszlása a keresztmetszetben belül hajlítás és csavarás esetén